

ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ του 1054 μ.Χ.

ένα γεγονός μεγάλης οδύνης

Σχίσμα

Με τον όρο *Σχίσμα* εννοούμε τη διάσπαση της αδιαίρετης κατά την πρώτη χιλιετία Χριστιανικής Εκκλησίας, που συνέβη συμβατικά το 1054.

Αιρέσεις και σχίσματα

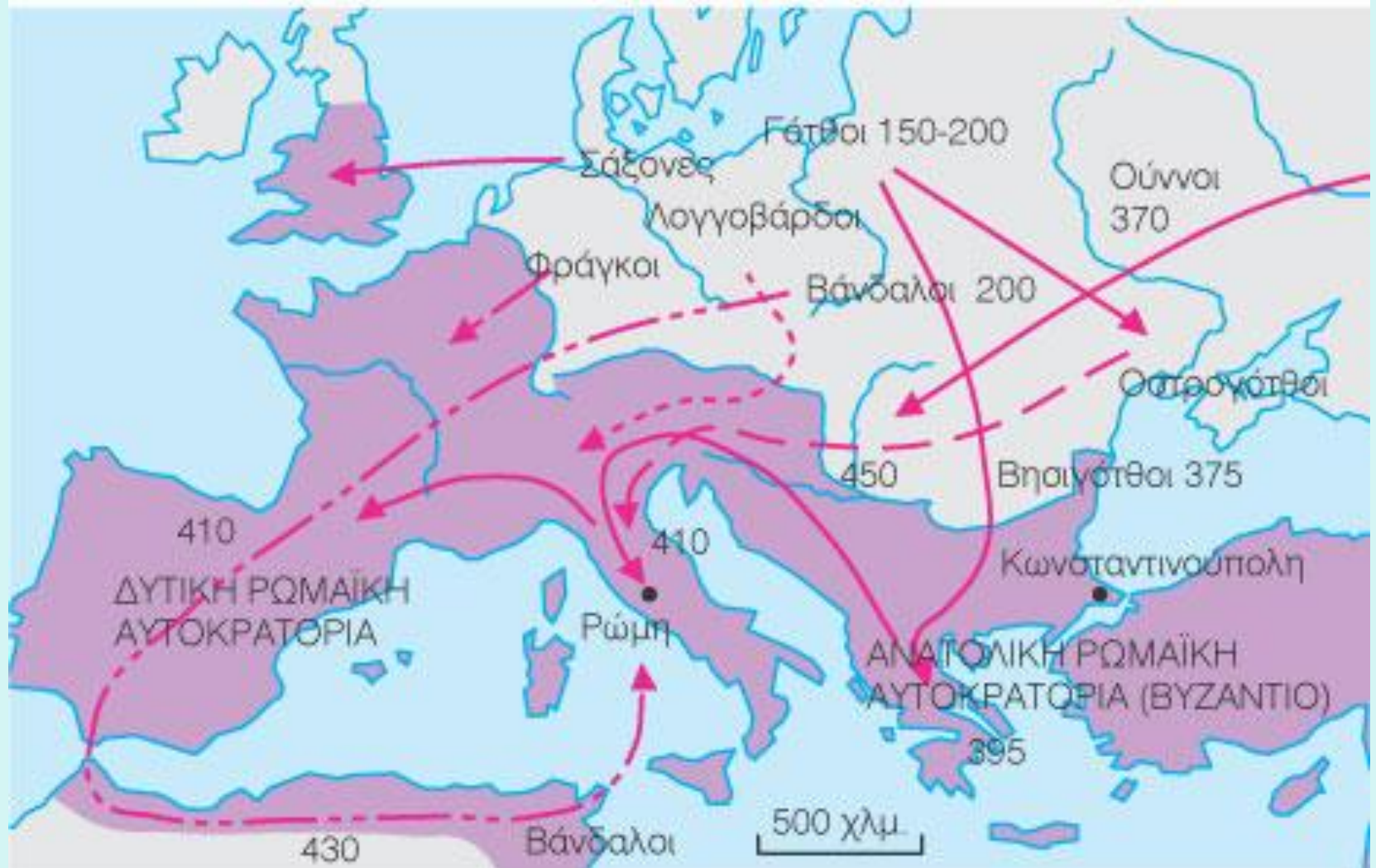
Οἱ Προφῆται ὡς εἶδον,
οἱ Ἀποστόλοι ὡς εἶδαζαν,
ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν,
... οὕτω φρονοῦμεν,
οὕτω λαλοῦμεν,
οὕτω κηρύσσομεν Χριστὸν
τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν.

- **Αἵρεση** χαρακτηρίζεται κάθε διδασκαλία που αποδεδειγμένα νοθεύει τη γνήσια αποστολική παράδοση και πίστη της Εκκλησίας με παρεκκλίσεις, προσθήκες, αφαιρέσεις, υπερτονισμούς ή μονομέρειες ως προς την γενικά παραδεκτή, συγχρονικά και διαχρονικά, εκκλησιαστική παράδοση.
- Το **Σχίσμα** έχει ως αιτία κάποια προβλήματα, που εύκολα αντιμετωπίζονται και λύνονται, όταν υπάρχει καλή πρόθεση και πολλή ταπείνωση και πνεύμα διακρίσεως και από τις δύο πλευρές. **Οι σχισματικοί** ανεξαρτητοποιούνται βέβαια, αποσχίζονται από τον εκκλησιαστικό κορμό, δημιουργούν δική τους Σύνοδο, αλλά **δεν παύουν να είναι Ορθόδοξοι**. Δεν διαστρέφουν τα ιερά Δόγματα της Εκκλησίας, δεν είναι εχθροί του Θεού και της Αλήθειας και των Αγίων Γραφών και της Ιεράς Παραδόσεως, όπως οι αιρετικοί.

Η διαίρεση της αυτοκρατορίας οδηγεί στην απομάκρυνση των εκκλησιών της

Οι νέοι λαοί που θα κατοικήσουν τη Δύση θα συμβάλουν ακόμη περισσότερο σ' αυτήν την απομάκρυνση

**Διαφορές και συγκρούσεις
μεταξύ των δύο Εκκλησιών
πριν από το Σχίσμα**

To Filioque - αιρετική παρεμβολή

- «Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον». (Σύμβολο Νικαίας -Κων/πόλεως).
- Η Σύνοδος στο Τολέδο το 589 παρενέβαλε στην παραπάνω φράση την προσθήκη «καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ» (λατινικά: **filioque**).
- Στα 809 ο Καρλομάγνος, επιθυμώντας να εμφανίσει την ηγεμονία του ως συνέχεια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, τους δε κατοίκους του Ανατολικού τμήματος της Αυτοκρατορίας ως αιρετικούς, **ενέκρινε παρανόμως στη Σύνοδο του Άαχεν τον τύπο του Συμβόλου με το filioque**, προσπαθώντας να το μεταβάλει σε επίσημο δόγμα της Δυτικής Χριστιανοσύνης.
- Ο Πάπας Λέων αρνήθηκε να κυρώσει την προσθήκη.
- Στη Σύνοδο της Κωνσταντινουπόλεως, το 879-880, **καταδικάστηκε οποιαδήποτε προσθαφαίρεση στο Σύμβολο της Πίστεως με τη σύμφωνη γνώμη του Πάπα Ιωάννη Η΄**.
- Το **Filioque** συνέχισε να παρεμβάλλεται από τους Φράγκους στο Σύμβολο και με την επικράτησή τους στην έδρα της Ρωμαϊκής Εκκλησίας υιοθετήθηκε από τους Επισκόπους Ρώμης περί τις αρχές του 11ου αιώνα.

Διαρχία στη Θεότητα – Υποτίμηση του Αγίου Πνεύματος

Κατά την ορθόδοξο πίστη, ο Πατήρ είναι αγέννητος, η πηγαία θεότης, εκ της οποίας **απορρέουν** αϊδίως τα άλλα δύο πρόσωπα της Τριάδος, ο Υιός δια της γεννήσεως και το Πνεύμα το άγιο δια της εκπορεύσεως.

- Κατά το filioque (και εκ του Υιού) το Πνεύμα το άγιο δεν εκπορεύεται μόνον εκ του Πατρός, αλλά και εκ του Υιού.
- Με τον τρόπο αυτό **καταργείται το αξίωμα του Πατρός ως της μόνης πηγαίας θεότητας στη Τριάδα,**
- εισάγεται δυαρχία,
- **συγχέονται η τάξη και τα υποστατικά ιδιώματα των προσώπων** και
- **υποβαθμίζεται η αλήθεια και το έργο του τρίτου προσώπου** της αγίας Τριάδος.

«Όταν δὲ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ» (Ιωάν. 15, 26).

Το παπικό «πρωτείο»

- Από πολύ νωρίς άρχισε να καλλιεργείται στους κόλπους της εκκλησίας της Ρώμης η ιδέα περί του **πρωτείου του επισκόπου αυτής εφ' όλης της Εκκλησίας.**
- Την ιδέα αυτή επέτεινε η θεωρία για την **ιδιαίτερη σχέση του πάπα προς τον απόστολο Πέτρο**, αλλά και περί μιας εξαιρετικής **αυθεντίας του Πέτρου στο κύκλο των αποστόλων** που αποκαλείται officium Petri.
- Καλλιεργήθηκε μάλιστα και μεταγενέστερα τον 4ο αιώνα μ.Χ. η γνώμη, πως **ο Πέτρος ίδρυσε την εκκλησία της Ρώμης** και πως υπήρξε πρώτος επίσκοπός της, γεγονός που είναι παντελώς αναληθές.

Οι Ορθόδοξοι για τον Πάπα:

- Οι τέσσερις Πατριάρχες υποστήριζαν ότι η πρωτοκαθεδρία του Πατριάρχη Ρώμης ήταν μόνο τιμητική, και έτσι είχε δικαιοδοσία μόνο πάνω στους Χριστιανούς της Δύσης. *Ο Πάπας, "πρώτος μεταξύ ίσων" (primus inter pares).*
- **Εσφαλμένη κατανόηση** του λόγου του Σωτήρα: «σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς». Ματθ. 16,18. *Το οικοδόμημα της Εκκλησίας έχει ως θεμέλιο λίθο τον Ιησού Χριστό. «θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός». Α΄ Κορ. 3,11. «... ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός». Α΄ Κορ. 10,4.*

Ο παράγοντας Φώτιος

1. Ο Πάπας Νικόλαος Α΄ αντιδρά στην **παράτυπη εκλογή** του πατριάρχη **Φωτίου** σε σύντομο χρόνο στον θρόνο της Κων/πόλεως (863 μ.Χ.).
2. Στα **867**, ο Φώτιος συγκάλεσε **Σύνοδο** που **αμφισβήτησε** τα δικαιώματα της Εκκλησίας της Ρώμης στη Βουλγαρία καθώς και το δικαίωμα του Πάπα να κρίνει την κανονικότητα της εκλογής άλλων Πατριαρχών και **καταδίκασε** ορισμένες λατινικές δογματικές θέσεις.
3. Τελικά **ο επίσκοπος Ρώμης αναγνώρισε τον Φώτιο** ως Πατριάρχη (το **879**).
4. Ο **Μέγας Φώτιος** υπήρξε καταλυτικός παράγοντας του διαχωρισμού των Εκκλησιών, **ασκώντας έντονη πολεμική** μέσω του πολυσχιδούς και ογκωδέστατου έργου του **ενάντια στις λατινικές παρεκκλίσεις** από τις θεολογικές θέσεις των Ανατολικών εκκλησιών.

Άλλες καινοτομίες της Δυτικής Εκκλησίας

- Δεν βαπτίζουν με τριπλή κατάδυση του βαπτιζομένου, αλλά ραντίζουν.
- Το Χρίσμα το τελούν στα αγόρια σε ηλικία 14 ετών και στα κορίτσια σε ηλικία 12 ετών.
- Στη Θεία Ευχαριστία χρησιμοποιούν άζυμο άρτο (όστια) και από το 1200 έπαψαν να μεταδίδουν στους πιστούς το Σώμα και το Αίμα όπως εμείς, αλλά μεταδίδουν μόνο αγιασμένο άρτο.
- Το Ευχέλαιο το τελούν μόνο στους ετοιμοθάνατους.
- Επικρατεί η υποχρεωτική αγαμία όλων των κληρικών.

Οι αφορμές του Σχίσματος

Κρίση στην Ιταλία τον 11ο αιώνα

- **Ο πάπας Λέων ο Θ΄** επέβαλε τα λατινικά ήθη και έθιμα στις ορθόδοξες εκκλησίες της Νότιας Ιταλίας και Σικελίας.
- **Ο Πατριάρχης Μιχαήλ Κηρουλάριος** έκλεισε όλα τα λατινικά μοναστήρια και ναούς της Κωνσταντινουπόλεως.

Το Σχίσμα:

γεγονότα και σύγκρουση των Εκκλησιών

- **Αντιπροσωπεία του Πάπα Λέοντα Θ' με επικεφαλής τον καρδινάλιο Ουμβέρτο αναθεματίζει* την ανατολική Εκκλησία**
- **Σάββατο 16/7/1054 μ.Χ.: το Σχίσμα**
- **Κυριακή 24/7/1054 μ.Χ.: η Συνοδική απάντηση της Κωνσταντινούπολης.**
- **Με τον Οικουμενικό Πατριάρχη συντάσσονται όλα τα Πατριαρχεία της Ανατολής.**

* αναθεματίζω = αποβάλλω (κάποιον) από το Σώμα της Εκκλησίας, αφορίζω, αποκόπτω.

Συνέπειες του Σχίσματος

Στην Ανατολή:

- Πνευματική κυριαρχία του Οικουμενικού Πατριαρχείου.
- Διατήρηση της παράδοσης της Εκκλησίας.

Στη Δύση:

- Κυριαρχία του Πάπα. Σταυροφορίες.
- Νέα σχίσματα (Προτεσταντισμός).
- Απομάκρυνση από το συνοδικό σύστημα.

Η άλωση της Κωνσταντινούπολης
από τους Φράγκους της Δ΄ Σταυροφορίας(**1204**)
υπήρξε **συνέπεια του Σχίσματος (1054)** και
δημιούργησε **βαθείς πληγές** στις σχέσεις
Ανατολικής και Δυτικής χριστιανοσύνης.

Προσπάθειες άρσης του Σχίσματος των Εκκλησιών

- Από το 1054-1453: **13 αποτυχημένες προσπάθειες** ένωσης· σπουδαιότερη η **Σύνοδος Φερράρας - Φλωρεντίας** 1438-39 (αντίδραση του Μάρκου του Ευγενικού).
- **Απέτυχαν** διότι οι Βυζαντινοί επιθυμούσαν την βοήθεια της Δύσης για να σώσουν την αυτοκρατορία από τους Τούρκους, ενώ οι Δυτικοί επιθυμούσαν την κυριαρχία τους πάνω στην Ανατολή.

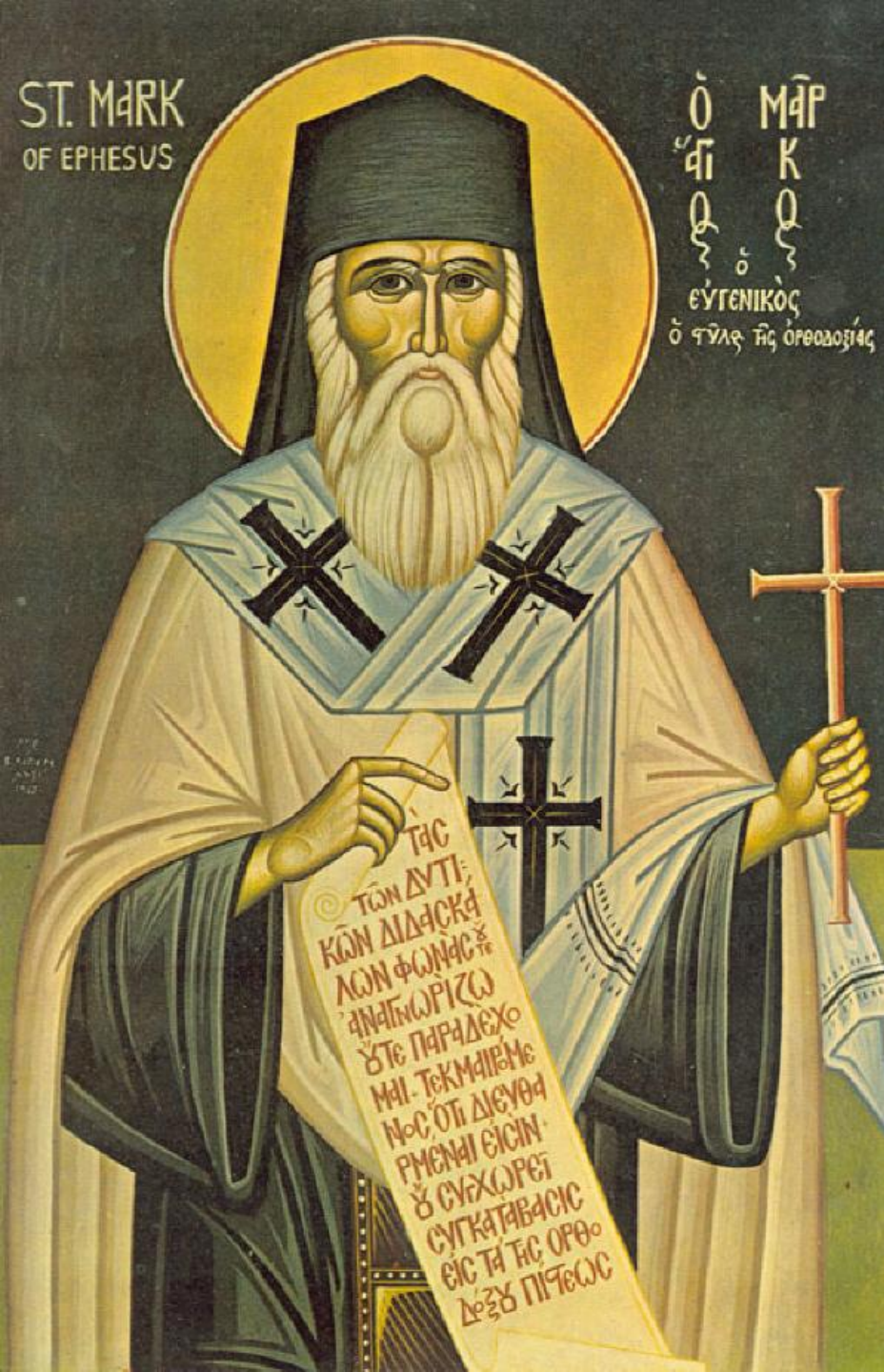
Φερράρα

Φλωρεντία

Οι πόλεις στις οποίες έγινε η τελευταία Σύνοδος
για την ένωση των Εκκλησιών

Τι ξέρετε για τη Σύνοδο Φερράρας- Φλωρεντίας;

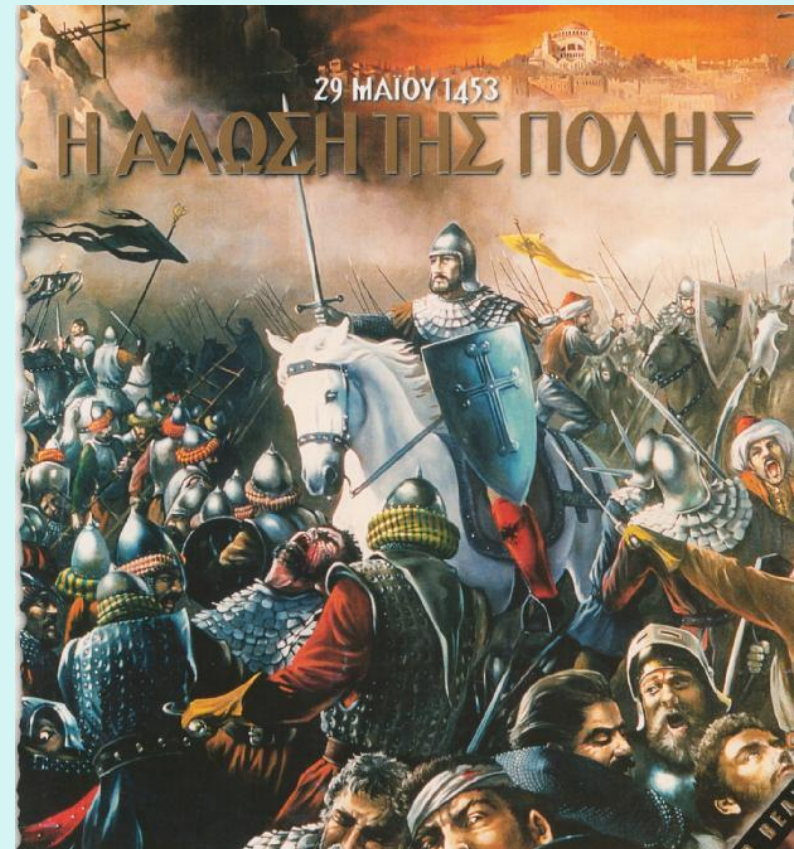
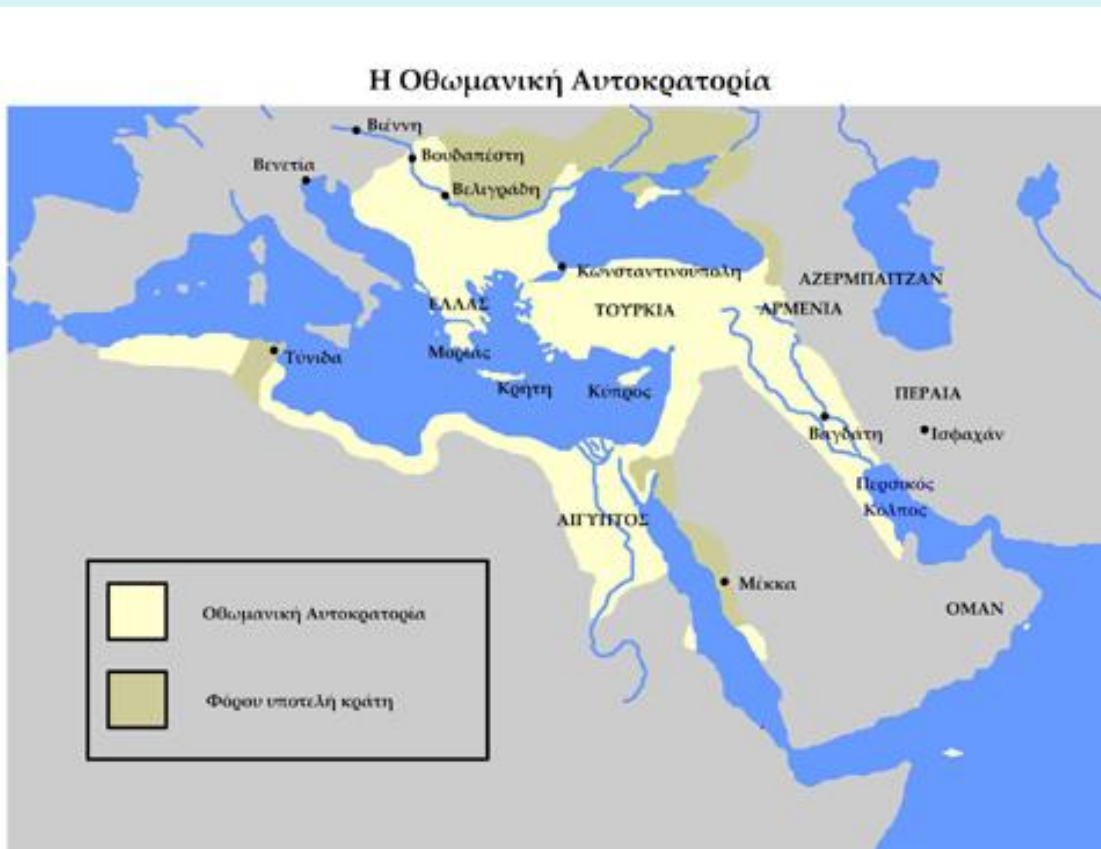
- Ήταν η τελευταία προσπάθεια για ένωση που έγινε το 1438 με 1439 πρώτα στη Φερράρα και μετά στη Φλωρεντία.
- Τη σύγκλησή της επεδίωξε ο Ιωάννης Παλαιολόγος ελπίζοντας σε Δυτική βοήθεια.
- Πολλοί Ορθόδοξοι Επίσκοποι υπέγραψαν τα πρακτικά, εκτός ελαχίστων, με πρώτο τον Επίσκοπο Εφέσου **Μάρκο τον Ευγενικό**.
- Η απόφαση για ένωση δεν υλοποιήθηκε ποτέ.

"Οὐ ποιήσω τοῦτο ποτέ, κἂν εἴ τι καὶ γένηται (=ό,τι και να γίνει)... τὰς τῶν Δυτικῶν διδασκάλων φωνὰς οὔτε ἀναγνωρίζω οὔτε παραδέχομαι, τεκμαιρόμενος ὅτι διεφθαρμέναι εἰσίν. Οὐ συγχωρεῖ (=δεν επιτρέπεται) συγκατάβασις εἰς τὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως".

«Ὁ Ἐφέσου (επιστρέφων στην Κων/πολη) εἶδε τό πλῆθος δοξαζόν αὐτόν ὡς μή ὑπογράψαντα καί προσεκύνουν αὐτῷ οἱ ὄχλοι καθάπερ Μωυσεῖ καί Ἀαρών καί ἐφήμουν αὐτόν καί ἅγιον ἀπεκάλουν» (Επίσκοπος Μεθώνης Ιωσήφ P.G.159, 992C).

Το 1453 πέφτει η Πόλη και σταμάτησε κάθε είδους προσπάθεια για προσέγγιση

20ος αιώνας - Ευτυχή βήματα προόδου

1ο βήμα:

Το 1964 ο Πατριάρχης Αθηναγόρας και ο Πάπας Παύλος Στ' ακύρωσαν τα αναθέματα και άρχισαν το **διάλογο αγάπης** που συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης
Αθηναγόρας και ο Πάπας
Παύλος ΣΤ΄ συναντήθηκαν στα
Ιεροσόλυμα και ανακάλεσαν
τους αφορισμούς το **1965**.

Ξανά στα Ιεροσόλυμα, 25-5-2014, την ευχή οι συνομιλίες τους να φέρουν στον διάλογο Ορθόδοξης και Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας περισσότερους καρπούς πλήρους συμφωνίας σε δογματικά θέματα και σε ζητήματα εκκλησιαστικής ενότητας, εξέφρασαν ο Οικουμενικός Πατριάρχης **Βαρθολομαίος** και ο Πάπας **Φραγκίσκος**.

Η ευλογία του Πατριάρχη Βαρθολομαίου στον Πάπα Φραγκίσκο 30-11-2014 στο Φανάρι

«Εκφράζομεν τὴν εἰλικρινῇ καὶ σταθεράν ἀποφασιστικότητά μας, ὑπακούοντες εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ ἐντείνωμεν τὰς προσπάθειάς μας διὰ τὴν **προώθησιν τῆς πλήρους ἐνότητος ὅλων τῶν Χριστιανῶν καί, ὑπεράνω ὅλων, μεταξύ τῶν Καθολικῶν καὶ τῶν Ὀρθοδόξων**».

Σήμερα:

- Δυτικοί έχουν δώσει ναούς στους Ορθοδόξους για λειτουργική χρήση
- Έχουν επιστρέψει λείψανα αγίων
- Έχουν ορθόδοξες θεολογικές σχολές στα Πανεπιστήμια τους.